

Az Akadémiai Kutatóintézetek Tanácsa

Ügyrendje

A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. XL. törvény (MTAtv.) 17. § (4) bekezdése szerint, az akadémiai kutatóhálózat testületi felügyeletét az Akadémiai Kutatóintézetek Tanácsa (a továbbiakban: AKT) látja el. Az AKT létrehozásának részletes eljárási rendjét és működési szabályait az Akadémia Alapszabálya (a továbbiakban: Alapszabály) és Ügyrendje határozza meg. /MTAtv. 17. § (6)/

I. Az AKT tagjai

1.1 Az AKT 15 főből áll. Elnöke hivatalból a főtitkár, tagjai közül egy-egy tagot a tudományos osztályok kutatóhálózati tagjainak javaslata alapján az osztály jelöl a nem igazgató kutatóhálózati alkalmazott köztestületi tagok közül. A jelölteket az Akadémia Közgyűlése választja meg. Három tanácskozási jogú tagot a Kormány személyre szólóan delegál az oktatásban, a kutatásban, a fejlesztésben, az innovációban, valamint a gazdaságfejlesztésben és a versenyképesség-politikában fontos szerepet játszó miniszterek olyan vezető munkatársai közül, akik gazdálkodási, igazgatási, kutatási, kutatásszervezési vagy államigazgatási gyakorlatuk és tapasztalataik alapján hozzájárulhatnak a kutatóhálózat hatékony igazgatásához. /MTAtv. 17. § (5)/

1.2 Összeférhetetlenségi, megbízási és jelölési szabályok:

1.2.1 Az AKT tagjai – a Kormány által delegált tagok kivételével – köztestületi tagok. Az AKT tagjának nem jelölhető olyan személy, aki akadémiai (önálló vagy szervezeti egység) kutatóintézet vagy kutatóközpont (főigazgatója és (fő)igazgatóhelyettese, továbbá aki tagja a Vagyonkezelő Testületnek, a Felügyelő Testületnek, a Felsőoktatási és Tudományos Tanácsnak, vagy az OTKA Országos Bizottságának. /Asz. 48. § (2)/

1.2.2 Az AKT tagjainak megbízatása három évre szól. A megbízatás kezdete az akadémiai tisztújítás időpontjától egy évvel eltérő időpontban van, kivéve a testület elnökét, akinek elnöksége a főtitkár megbízatásával együtt keletkezik és jár le. Az AKT tagjainak megbízatása egy ízben meghosszabbítható. /Asz. 48. § (1)/

1.2.3 Az osztályok saját jelöltjüket belső jelölési eljárás után állítják. A jelöltre javaslatot tehet minden olyan kutatóközpont, kutatóintézet és támogatott kutatócsoport, amelynek fő szakterülete az osztályhoz tartozik. A kutatóhely javaslatát annak vezetője terjeszti be. /Asz. 48. § (3)/

1.2.3.1 Minden kutatóközpont és kutatóintézet (ideértve a kutatóközpontok intézeteit is) valamint kutatócsoport legfeljebb egy jelöltre tehet javaslatot. A javasolt személyt a kutatóhely (kutatóközpont, önálló kutatóintézet, kutatócsoport) vezetője jelöli a vezető kutatók véleményére támaszkodva. A lehetséges jelöltek

személyéről az igazgatók egymással egyeztethetnek. Az osztályon lefolytatott jelöltállítás során a kutatóhelyhez (is) tartozó osztálytagok – beleértve a kutatóhellyel közalkalmazotti jogviszonyban lévő vagy onnan nyugdíjba vonult tagokat is – vita után titkos szavazással választják ki a jelöltek közül az osztály jelöltjét, akinek jelölését az osztály titkos szavazással erősíti meg. /Ü. 34. §/

1.2.3.2 Az AKT tagja helyett hat hónapnál hosszabb akadályoztatása esetén a jelölő tudományos osztály új jelöltet állít, a jelöltet a soron következő akadémiai közgyűlés választja meg. Az így jelölt tag AKT tagsági idejét az 1.2.2 pont alkalmazásánál nem kell figyelembe venni. Az AKT tagjainak tudományterületükön nemzetközi elismertséggel, és széleskörű tapasztalattal kell rendelkezniük. Elvárás velük szemben, hogy mentesek legyenek a szűkebb szakterületük vagy intézményük iránti elfogultságtól. /Asz. 48. § (4)/

2. Az AKT feladatai /MTAtv. 17. §/

2.1 Ellátja az akadémiai kutatóhálózat testületi felügyeletét.

2.1.1 Ellátja a támogatott kutatócsoportok testületi felügyeletét. /Asz. 8. § (2)/

2.2 Jóváhagyja az akadémiai kutatóhálózat egységeinek céljait, feladatait.

2.2.1 A kutatóközpontok, az önálló kutatóintézetek és a támogatott kutatócsoportok éves jelentésének formáját az AKT a szakbizottságok javaslata alapján hagyja jóvá. /Asz. 51. § (2)/

2.3 Meghatározza a feladatok ellátásának értékelési szempontjait, mutatóit.

2.4 Javaslatot tesz az egyes intézmények költségvetési támogatására.

2.4.1 Az Akadémia elnökének felkérésére az AKT javaslatot tehet az alapellátással összefüggő kutatóintézeti létszámgazdálkodás kérdéseiben. /Asz. 49. § (9)/

2.4.2 Az Akadémia elnöke által az AKT-hoz tett előterjesztés alapján a szakbizottságok javaslatot tesznek az AKT-nak a tudományterülethez tartozó kutatóközpontok, kutatóintézetek és támogatott kutatócsoportok költségvetési támogatásának, beruházásának kereteire. Az előterjesztéshez fűzött módosító javaslatokat írásban indokolják. A kutatóközpontok, kutatóintézetek és támogatott kutatócsoportok költségvetési támogatásának és beruházásainak kereteiről – az AKT véleményének ismeretében – az Akadémia elnöke dönt. /Asz. 51. § (1)/

2.5 Javaslatot tesz az Akadémia költségvetésében a kutatási beruházásokra elkülönített források rendeltetésének és kedvezményezettjeinek meghatározására.

2.6 Javaslatot tesz (az elnöknek) az Akadémia rendelkezésére álló fiatal kutatói állások szakterületenkénti és kutatóhelyenkénti meghatározására.

2.6.1 A tárgyévben kiadható új álláshelyek számát az elnök javaslatára az Elnökség hagyja jóvá. /Asz. 9. §/

- 2.6.2 Az álláshelyek tudományterületek közötti elosztásának arányairól az AKT határoz. Az álláshelyeknek a kutatóközpontok, önálló kutatóintézetek, kutatási tevékenységet is végző egyéb akadémiai költségvetési szervek és támogatott kutatócsoportok közötti elosztásáról a tudományterületi szakbizottságok javaslata alapján ugyancsak az AKT határoz. /Ü. 5. § (1)/
- 2.7 Értékeli a kutatóközpontok, kutatóintézetek és a támogatott kutatócsoportok szakmai beszámolóit, tevékenységét, teljesítményét és irányítási rendszerét.
- 2.7.1 A tudományos osztály az AKT-től kapja meg a kutatóközponti, kutatóintézeti és támogatott kutatócsoportok beszámolóit, a külső tanácsadó testületek értékelését és az AKT hozzáfűzött megjegyzéseit, majd kiegészíti azokat és megküldi az AKT elnökének. /Ü. § 27. § (13)/
- 2.7.2 A kutatóközpontok és kutatóintézetek munkáját és felügyeletét külső tanácsadó testület segíti. A külső tanácsadó testület figyelemmel kíséri az intézet munkáját, és tanácsaival segíti terveinek kialakítását. Az AKT felkérésére rendszeresen közreműködik az intézetek munkájának értékelésében. /MTAtv. 18. § (7), (8)/
- 2.7.3 Az éves jelentéseket és a testületek értékelését (elemzését) az AKT a tudományos osztályok véleményének figyelembevételével megtárgyalja és véleményezi. Az AKT az éves jelentésről és az értékelésről kialakított állásfoglalását az érintett kutatóhelyek tudomására hozza. Az éves jelentéseket az Akadémia nyilvánosságra hozza. /Asz. 51. § (4)/
- 2.7.4 Az AKT javaslatot tehet arra, hogy az Akadémia elnöke mely tudományos osztályokat kérjen fel az egyes kutatóhelyek szakmai munkájának értékelésére. /Asz. 49. § (8)/
- 2.8 A Közgyűlés elé terjeszti a kutatóhelyek tevékenységéről szóló beszámolót.
- 2.8.1 Az AKT tevékenységéért a Közgyűlésnek felel, tevékenységéről évente beszámol a Közgyűlésnek és az Akadémiai Kutatóhelyek Vezetőinek Tanácsának (a továbbiakban: AKVT). /Asz. 49. § (11)/
- 2.9 Véleményezi az Akadémia közfeladatainak teljesítéséről a Kormány számára készített tájékoztatót.
- 2.10 Jóváhagyja a kutatóközpontok, a kutatóintézetek és a TKI szervezeti és működési szabályzatát.
- 2.11 Tagokat jelöl az intézetek külső tanácsadó testületeibe.
- 2.11.1 A külső tanácsadó testület létszáma legalább 5, legfeljebb 7 fő. Két (legfeljebb három) tagot az illetékes osztály(ok), egy (legfeljebb két) tagot a kutatóközpont főigazgatói és az önálló kutatóintézeti igazgatók véleménye alapján az AKT, két (legfeljebb három) tagot pedig a kutatóközpont (önálló kutatóintézet) jelöl, az egymással való egyeztetés után. A testületben legalább két nem magyar állampolgár (vagy kettős

állampolgárságú) tagnak kell lennie. A testület elnökét és tagjait az Akadémia elnöke kéri fel. Nem lehet a külső tanácsadó testület tagja az, aki ezen időtartam alatt a kutatóközponttal vagy kutatóintézettel közalkalmazotti vagy munkajogviszonyban áll. /Asz. 57. § (1)/

- 2.II.2 Hasonló tudományterületen tevékenykedő kutatóközpontok és kutatóintézetek tanácsadó testületeibe ugyanaz a személy is jelölhető. Ugyanaz a testület több hasonló tudományterületen tevékenykedő kutatóközpontot és kutatóintézetet is felügyelhet./Asz. 57. § (2)/
- 2.I2 Egy-egy tudományterületi szakbizottságot (a továbbiakban: szakbizottságot) rendel a matematikai és természettudományok; élettudományok; társadalomtudományok intézetcsoporthoz a döntések szakmai előkészítésére.
- 2.I2.1 A tudományterületi szakbizottságokat az AKT hozza létre, tagjainak számát az AKT határozza meg. A szakbizottságok elnökének és tagjainak személyére a kutatóhelyek köztestületi tagjaiból az AKT tesz javaslatot. /Asz. 50. § (1)/
- 2.I2.2 Az AKT ügyrendje a tagságra vonatkozó összeférhetlenségi szabályokat állapít meg. /Asz. 50. § (2)/
- A szakbizottságok elnöke illetve tagjai köztestületi tagok. A szakbizottságok elnökének illetve tagjának nem jelölhető olyan személy, aki akadémiai kutatóközpont főigazgatója vagy főigazgató-helyettese, akadémiai önálló kutatóintézet igazgatója vagy igazgatóhelyettese, továbbá aki tagja a Vagyonkezelő Testületnek, a Felügyelő Testületnek vagy a Felsőoktatási Tervezési Testületnek, vagy az NKFI Hivatal Tudományterületi Szakmai Kollégiumnak.
- 2.I2.3 A szakbizottságok elnökét és tagjait az AKT elnöke kéri fel. A felkérés előtt az AKT elnöke kikéri az Akadémia elnöke, az érintett osztály(ok) és az AKVT véleményét. A javasolt szakbizottsági elnök és szakbizottsági tagok ellen az Akadémia elnöke, az érintett osztály(ok) és az AKVT írásban indokolt kifogással élhet. Ebben az esetben az AKT-nek új személyi javaslatot kell tennie. /Asz. 50. § (2)/
- 2.I2.4 szakbizottságok tagjainak megbízatása legfeljebb három évre szól. A megbízatás egy ízben megismételhető, de azonos időpontban csak a szakbizottság tagjainak legfeljebb kétharmada cserélődhet. A megbízatás ismételt betöltésének feltételeit az AKT ügyrendje állapítja meg. /Asz. 50. § (3)/
- 2.I2.5 A szakbizottság ügyrendjét az AKT hagyja jóvá. /Ü. 36. § (3)/
- 2.I3 Az AKT tevékenysége során álláspontjának kialakításához, a szakbizottságok, továbbá egyéb szakértői bizottságok összeállításához az Alapszabályban rögzített módon kikéri az illetékes tudományos osztályok véleményét.
- 2.I4 Az Akadémia elnökének kezdeményezésére az AKT véleményezi a kutatóközpontok és önálló kutatóintézetek alapítására, összevonására és megszüntetésére vonatkozó javaslatokat. /Asz. 49. § (7)/
- 2.I4.1 Kutatóközpontot meglévő vagy újonnan alapított kutatóintézetekből lehet létrehozni. A kutatóközpont alapítását az Akadémia elnöke, az AKT, meglévő

kutatóintézetek egyesülése esetén az adott intézetek igazgatói vagy leendő kutatóintézet esetén (az alábbiakban részletezett módon) a kezdeményező kutatócsoport javasolhatja. A tagintézetek igazgatóinak, illetve a kutatócsoportnak a javaslatát az AKT-hez kell eljuttatni. A javaslat tartalmazza a kutatóközpont közfeladatait és azoknak a vonatkozó jogszabály szerinti indokolását, szakmai indokolást és a kutatóközpont hároméves pénzügyi tervét. A javaslatot az AKT a maga véleményével együtt továbbítja az Akadémia elnökének. Az Akadémia elnöke a javaslatra vonatkozóan kikéri a vonatkozó jogszabályban meghatározott közigazgatási szervek, az Elnökség, a Vagyonkezelő Testület, és ha arra még nem került sor, az AKT véleményét. /Asz. 46. § (1)/

2.14.2 Kutatóközpontok a tagintézetek egyetlen intézetté egyesülése, függetlenné válása vagy valamennyi tagintézet megszűnése esetén szűnhetnek meg. A megszüntetési (átalakítási) eljárást az Akadémia elnöke, az AKT, a kutatóközpont főigazgatója vagy valamelyik tagintézet igazgatója kezdeményezheti. Az eljárás rendje megegyezik az előző bekezdésben rögzített létrehozási eljárás rendjével. /Asz. 46. § (2)/

2.14.3 Kutatóintézetek létrehozását az Akadémia elnöke közvetlenül, az AKT, kutatócsoport vagy legalább harminc, tudományos fokozattal rendelkező kutató az elnökhöz intézett javaslattal kezdeményezheti, amely tartalmazza a kutatóintézet közfeladatait és azoknak a vonatkozó jogszabály szerinti indokolását, szakmai indokolást és a kutatóintézet hároméves pénzügyi tervét. Az elnök kikéri a jogszabályban meghatározott kormányzatszervek, az AKT, az Elnökség és a Vagyonkezelő Testület álláspontját. /Asz. 46. § (3)/

2.15 Az AKVT az AKT konzultatív testülete.

2.16 Az AKVT megfogalmazza saját ügyrendjét, amelyet az AKT hagy jóvá. /Asz. 54. § (5)/

2.17 Az Akadémiai Ifjúsági Díj és a Pedagógus Kutatói Pályadíj odaítélésének eljárási folyamata során, a szakbizottságok rangsorolt javaslata alapján az AKT dönt a tudományterületi arányokról, és javaslatot tesz az Akadémia elnökének a díjazandó személyekre.

3. Az AKT működési rendje

3.1 Az AKT az üléseit szükség szerinti gyakorisággal, de legalább negyedévenként egyszer tartja. Az üléseket a napirend megjelölésével az AKT elnöke hívja össze. /Asz. 49. § (1)/ A főtitkár hivatalból elnöke az AKT-nak. /MTAtv. 15 § (2)/ A főtitkárt akadályoztatása esetén a főtitkárhelyettes helyettesíti. /MTAtv. 15. § (3)/

3.1.1 Saját kezdeményezésén kívül az ülést az elnök köteles összehívni, ha azt az Akadémia elnöke kezdeményezi, vagy azt az AKT három tagja, vagy a Felügyelő Testület a napirend megjelölésével írásban kéri. /Asz. 49. § (2)/

3.1.2 Az AKT üléseire a napirend egyidejű megküldése mellett az Akadémia elnökét is meg kell hívni. /Asz. 49. § (3)/

- 3.1.3 Az AKT üléseire az AKT elnöke meghívhatja az MTA Titkárság illetékes munkatársait. /Asz. 49. § (4)/
- 3.1.4 Az ülésen az AKT bármely tagja kérheti az előzetesen meghirdetett napirenden kívül valamely témakör tárgyalását, megvitatását, de az AKT javaslatot, állásfoglalást vagy véleményt – az elektronikus vélemény, állásfoglalás, javaslat, illetve az Akadémia főtítkára vagy elnöke által előterjesztett javaslat kivételével – csak az előzetesen meghirdetett, előkészített és elfogadott napirendi pontokról alakíthat ki. Elektronikus úton történő döntés, vélemény, állásfoglalás, javaslat abban az esetben alkalmazható, ha az ülésen az adott témakört az ülés résztvevői megvittatták és valamely függő feltétel vagy időkorlát miatt a döntést még a következő ülés előtt meg kell hozni. Ebben az esetben az AKT elnöke és tagjai még az ülésen határoznak az elektronikus úton történő döntéshozatalról. Elektronikus úton történő döntés, vélemény, állásfoglalás, javaslat abban az esetben is alkalmazható továbbá, ha az Akadémia főtítkára vagy elnöke – az ügy sürgősségére tekintettel – azt elrendeli.
- 3.2 Az AKT titkársági teendőit, /Asz. 49. § (5)/, valamint az AKT és szakbizottságainak tevékenységéhez szükséges adminisztratív munkát az MTA Titkársága végzi. /Asz. 49. § (10)/ Az AKT tevékenységéhez szükséges adminisztratív feladatok ellátásáért az MTA Titkárság Kutatóintézeti Főosztályának vezetője a felelős. Ennek keretében:
- 3.2.1 előkészíti az AKT üléseit,
- 3.2.2 írásba foglalja az AKT döntéseit és
- 3.2.3 közreműködik a döntések végrehajtásában.
- 3.3 Az AKT, az AKT szakbizottságai, továbbá az AKVT összehangolt tevékenységének biztosítása céljából, a szakbizottságok és az AKVT titkári teendőit is a Kutatóintézeti Főosztály munkatársai látják el.
- 3.4 Az ülés akkor határozatképes, ha az AKT tagjainak több mint a fele jelen van. Az AKT határozatait szavazattöbbséggel hozza. /Asz. 49. § (6)/ Az MTA Alapszabályában és Ügyrendjében meghatározott esetek kivételével személyi kérdésekben az AKT titkos szavazással dönt.
- 3.5 Az AKT döntéseiről és javaslatairól az Akadémia főtítkára tájékoztatja az elnököt, az Elnökséget és a Vezetői Kollégiumot. Az AKT határozatait és javaslatait – az Alapszabályban rögzített eljárással – az Akadémia elnöke hagyja jóvá. Az AKT az Alapszabályban meghatározott esetekben és módon terjesztheti döntését az Elnökség elé. /MTAtv. 17. § (9)/
- 3.6 Az AKT döntéseit – egyetértése esetén – „jóváhagyom” megjelöléssel az Akadémia elnöke írja alá. A határozatok ezután lépnek életbe, és jelenhetnek meg az Akadémiai Értesítőben. Amennyiben az elnök nem ért egyet az AKT határozatával, véleményét és indokait a határozat kézhezvételétől számított 15 napon belül írásban eljuttatja az AKT

elnökéhez, aki az elnök levelének kézhezvétele után a legrövidebb időn – de mindenképpen nyolc munkanapon – belül összehívja az AKT rendkívüli ülését, amelyen részt vesz az Akadémia elnöke is. /Asz. 53. § (1)/

3.6.1 Amennyiben az elnök az AKT-nak ezen az ülésén született döntését sem hagyja jóvá, az AKT elnöke a döntést az Elnökség elé terjeszti. /Asz. 53. § (2)/

3.6.2 Az Elnökség valamennyi szavazati jogú tagja több mint kétharmadának szavazatával jóváhagyhatja az AKT döntését, amely ekkor „az MTA Elnökségének jóváhagyásával” aláírással jelenik meg határozatként az Akadémiai Értesítőben. Ha az Elnökségen nem alakul ki kétharmados többség, a döntést elutasítottnak kell tekinteni. /Asz. 53. § (3)/

3.6.3 Az AKT elnöke az AKT határozatait – a személyi határozatok kivételével – az Akadémia elnökének jóváhagyása előtt az AKVT-vel véleményeztetheti. /Asz. 54. § (1)/

3.7 Az AKT közreműködik a kutatóközponti főigazgatói és az önálló kutatóintézeti igazgatói pályázatok elbírálási, véleményezési eljárásában az alábbiak szerint:

3.7.1 Az AKT a főigazgatói és önálló igazgatói pályázat(ok) elbírálására öttagú eseti bizottságokat kér fel. Az eseti bizottság négy tagjára az illetékes szakbizottság tesz javaslatot, az eseti bizottság egy tagját pedig az Akadémia elnöke delegálja. Az eseti bizottság elnökét a bizottság tagjai közül az AKT elnöke kéri fel. Az eseti bizottság javaslata elkészítése során kikéri az illetékes akadémiai osztály(ok) és tudományos bizottság(ok) véleményét; valamint a kutatóközpont (kutatóintézet) kutatóinak véleményét is kikérheti. /Asz. 56. § (3)/

3.7.2 Az eseti bizottság a pályázókat rangsorolva jelentést tesz az AKT-nek, és ennek alapján a főtitkár javaslatot tesz az elnöknek a kinevezendő jelölt(ek) személyére. /Asz. 56. § (4)/

3.7.3 A kutatóközpont szervezeti egységeként működő intézet igazgatóját a kutatóközpont főigazgatója az Akadémia elnökének egyetértésével bízza meg, illetve vonja vissza vezetői megbízását. Az egyetértés megadása vagy elutasítása előtt az Akadémia elnöke kikérheti a tudományos osztályok és az AKT véleményét. /Asz. 56. § (5)/

3.8 Az AKT elkészíti saját ügyrendjét, melyet az Akadémia Elnöksége hagy jóvá. /Ü. 35. §/

Az AKT elkészítette az ügyrendjét és elfogadta 2015. szeptember 16-ai ülésén az AKT 1/5/2015 (IX.16.) számú határozattal.

Jelen ügyrendet az Akadémia Elnöksége jóváhagyta a 35/2015. (XI. 24.) számú határozatával.